

Прогулянки краще за все проводити по старим вулицям міста, які відомі своїми архітектурними спорудами чи видатними людьми минулого, які тут колись жили. Вчителю до таких прогулянок слід ґрунтовно готуватися. Необхідно з'ясувати, який маршрут обрати краще, які вулиці в місті найстаріші, які з них виникли першими і чому, яка в них була назва раніше і тепер, які видатні постаті жили на цих вулицях, чим вони займалися в роки життя, який вклад внесли в українську історію тощо.

Буває, що учні цікавляться деякими традиціями та обрядами українського народу, змістом їх проведення чи історією своїх пращурів, тоді доречно проводити вечори питань і відповідей. Вчитель повинен заздалегідь записати всі питання, які цікавлять учнів, та сформулювати їх в одну тему. План проведення такого вечора може мати такий вигляд:

- Вступне слово вчителя з даної теми.
- Питання учнів та відповіді вчителя.
- Практична частина (проведення народної гри чи обряду, які відносяться до даної теми).
- Підведення підсумків учнями і вчителем.

Проведення таких вечорів сприятиме засвоєнням учнями тих аспектів українських народних традицій та обрядів, які найбільше їх цікавлять.

Висновки. Отже, на вище зазначених прикладах відбувається формування морального виховання у початковій школі на засадах народних традицій та обрядів. Використання українських народних свят, усних журналів, заочних подорожей, систематичних бесід, прогулянок, екскурсій, вечорів питань та відповідей тощо, необхідно, щоб повною мірою прищепити молодшим школярам любов до українських народних традицій та обрядів.

Список використаної літератури

1. Богуш А. М., Лисенко Н. В. Українське народознавство в дошкільному закладі: Навч. посібник. - К.: Вища шк., 1992. – 398, с.
2. Журавський В. С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні. - К.: Вид. дім «Ін Юре», 2003. – 416 с.
3. Педагогическая энциклопедия / Под ред. И. А. Каирова, Ф. Н. Петрова и др. - М.: Советская Энциклопедия, 1966. - Т. 3. – 880 с.
4. Подласый И. П. Педагогика начальной школы. - М.: ВЛАДОС, 2001. – 400 с.
5. Стельмахович М. Г. Етнопедагогічні основи вивчення народознавства в школі // Початкова школа. - 1990. - № 12. - С. 2-8.

Одержано редакцією 18.09.13

Прийнято до публікації 22.09.13

Аннотація В статті розглядаються проблеми народного виховання молодших школярів. Форми і засоби етнопедагогіки. Розкривається роль народних обрядів в формуванні загальнолюдських моральних цінностей.

Ключевые слова: народное воспитание, народная педагогика, этнопедагогика, обряды, народные традиции, народные обычаи.

Summary The article considers the problems of national education of the younger students. Forms and means for ethnological pedagogy. Reveals the role of national ceremonies in the formation of universal moral values. On the above-mentioned examples is the formation of moral education in primary schools on the basis of traditions and rituals. The use of Ukrainian folk festivals, oral journals, correspondence trips, regular conversation, walks, excursions, evenings of questions and answers, etc., it is necessary to fully inculcate younger students love to Ukrainian folk traditions and customs.

Key words: national education, popular education, ethnic pedagogics, rites, folk traditions, folk customs.

УДК 378:59(075.8)

Цимбалюк В.В.

ПРОБЛЕМАТИКА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІН ХІМІЧНОГО ЦИКЛУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Аннотація. У статті розглядається питання про одну з новітніх технологій навчання – дистанційну освіту. Автор розкриває сутність дистанційного навчання при вивченні дисциплін хімічного циклу у вищих навчальних закладах України.

Ключові слова: дистанційна освіта, хімія, дослід, викладач, студент, експеримент.

Постановка проблеми. Реалії сьогодення свідчать, що практично всі сфери життя сучасної людини зазнали суттєвих змін внаслідок впливу комп'ютерних та інформаційних технологій. Сфера освіти не стала винятком, оскільки інформатизація освітнього процесу в Україні – це один з найважливіших механізмів, який стосується основних напрямків модернізації всієї освітньої системи. Внаслідок цього поряд з традиційними формами навчання з'явилася нова – дистанційна, заснована на сучасних інформаційних і комунікаційних технологіях, яка дає змогу не лише навчатись, а й підвищувати кваліфікаційний рівень її користувачів.

Питання «бути чи не бути» дистанційній освіті вже не є актуальним. У всьому світі дистанційна освіта існує, займає своє соціально-значуще місце в освітній сфері. У кінці 1997 р. в 107 країнах діяло близько 1000 навчальних закладів дистанційного типу. Кількість тих, хто здобув вищу освіту в системі дистанційної освіти, в 1997 р. становила близько 50 млн. осіб, у 2000 р. – 90 млн., за прогнозами у 2023 р. становитиме 120 млн. осіб [10].

Перед нашим суспільством стоїть важливе завдання інтегрувати свою систему вищої освіти в сучасний освітній простір, який передбачає дистанційну форму навчання. У наказі міністра освіти і науки України від 20 грудня 2000 р., яким затверджується «Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні», поняття дистанційна освіта визначається як форма навчання, рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання [8].

Важливою складовою частиною дистанційного навчання є його реалізація за допомогою використання інформаційних технологій, а саме системи управління навчанням (з англ. Learning Management System), які створені для розроблення, управління та поширення навчальних матеріалів on-line із забезпеченням спільного доступу багатьох користувачів. У вищих навчальних закладах України використовуються різні системи дистанційного навчання Moodle, Claronline, ATutor, SharePointLMS, EDU-System. Більшість авторів [1, 8, 10] схильні вважати дистанційну освіту прогресивним надбанням і, на жаль, не звертають увагу на її недоліки. Проте, дистанційна освіта при вивченні саме дисциплін хімічного циклу, має багато як переваг, так і недоліків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою дистанційної освіти займаються В. В. Олійник, Н.О. Корсунська, П.М. Таланчук, О. В. Третяк, В. М. Кухаренко, Т.О. Олійник, І. В. Піголенко, В. В.Рибалка, Н. Г. Сиротенко, О. С. Скубашевська, А.Т. Петренко Р.П. Іващенко, О. А. Журін, С.А.Пахолко., Г.М. Татарчук тощо. Незважаючи на те, що означеною проблемою займаються багато науковців, її тематика не втрачає актуальності через свій дискусійний характер.

Мета статті: провести аналіз позитивних та негативних сторін дистанційного навчання при вивченні дисциплін хімічного циклу у вищих навчальних закладах.

Основний виклад матеріалу. Спробуємо проаналізувати позитивні моменти дистанційного навчання. Така форма освітнього процесу дозволяє зняти часові та просторові обмеження в процесі навчання, залучає студентів в обширний інформаційний світ, що дозволяє молоді нової соціальної формації повніше реалізувати свої потенційні можливості. Крім того, діти «покоління відеоігор» орієнтовані на сприйняття високоінтерактивного навчального середовища. До недавнього часу одна зі складностей дистанційного навчання полягала у тому, що було ускладнено спілкування між студентом і викладачем. Зараз ця проблема зникла у зв'язку із застосуванням WEB-камер. Сучасні телекомунікаційні технології докорінно змінили форми та методи дистанційного навчання.

Необхідність у дистанційному вивченні дисциплін хімічного циклу зумовлена різними чинниками, серед яких виокремлюються: потреба в інтерактивній взаємодії студентів і викладачів; виконання проектів та дослідницьких робіт; робота з обдарованими студентами (індивідуальні додаткові завдання підвищеного рівня складності); цікаві завдання з метою повторення (головоломки, ребуси тощо). Технології дистанційного

навчання дозволяють вирішувати ряд істотних педагогічних завдань: створення освітнього простору; формування у студентів пізнавальної самостійності та активності; розвитку критичного мислення, толерантності, готовності конструктивно обговорювати різні наукові проблеми. Дистанційне навчання базується на використанні комп'ютерів і телекомунікаційної мережі. Комп'ютерні засоби зв'язку знімають проблему відстані і роблять більш оперативним зв'язок між викладачем і студентом.

Перспективність такого виду навчання очевидна: викладач може читати лекції чи проводити заняття із слухачами «у живому ефірі», маючи при цьому можливість спілкування з ними. Така практика популярна у країнах Західної Європи та США, де вирішені технічні проблеми проведення відеоконференцій по телекомунікаційних каналах зв'язку. Одним з перспективних напрямів розвитку дистанційної освіти є взаємодія ідей інформаційних технологій та передових педагогічних технологій. Зараз ми не можемо розглядати навчання лише як процес передачі знань від викладача до студента, як процедуру вироблення необхідних знань і умінь, хоча, зрозуміло, згадані елементи навчального процесу повністю не заперечуються. Дистанційна освіта легко вбудовується в найбільш простий за рівнем застосовуваних педагогічних підходів освітній курс.

У той же час елементи дистанційного навчання з успіхом можна застосовувати і при інноваційних формах навчання, орієнтованих на розвиток творчих здібностей студентської молоді. Сучасні засоби телекомунікацій в дистанційній освіті забезпечують інтерактивний спосіб навчання. Студенту надається можливість оперативного зв'язку, а викладачу – коригувати і контролювати його роботу. Студент може вибрати свій темп вивчення матеріалу (може працювати за індивідуальною програмою, погодженою із загальною програмою курсу, що дуже важливо у ВНЗ, де більшість студентської молоді мають власну роботу або підробіток). У силу інтерактивного стилю спілкування й оперативного зв'язку в дистанційному навчанні відкривається можливість індивідуалізувати процес навчання.

Зрозуміло, що дистанційне навчання вимагає таких якостей як відповідальність, вміння планувати час, самостійність при виконанні робіт тощо. Безсумнівно, дистанційна освіта має свої переваги. Вона допомагає навчатися інвалідам, військовослужбовцям, студентам заочної та екстернатної форм навчання; вирішувати психологічні проблеми деяких людей; знімати часові та просторові обмеження і проблеми; розширювати комунікативну сферу студентів і викладачів, проявляти свої здібності до творення; реалізувати потребу фантазувати, вигадувати й творити. Проте варто відмітити негативні сторони дистанційного навчання, адже усунення окремих недоліків сприятиме вдосконаленню системи в цілому. Відсутність технічної бази спричинює проблему проведення іспиту в режимі on-line, адже студент для відповіді на екзаменаційні запитання може замінити себе своїм колегою, який гарно навчається [4, с.65].

При вивченні наук хімічного циклу нестачу лабораторних занять (експерименту) та відсутність постійного контролю теж можна віднести до негативних моментів. Історично вивчення властивостей речовин починалося з спостереження та опису фізичних явищ, які завжди супроводжують хімічні реакції: зміна забарвлення, запаху, агрегатного стану, виділення або поглинання тепла, тобто всього того, що прийнято називати ознаками хімічних реакцій. Надмірне захоплення складанням формул і рівнянь реакцій, розв'язанням задач, за якими студент не бачить речовин і їх перетворень, часто є причиною втрати зацікавленості до хімії як науки. Студенти починають залишати вищий навчальний заклад, або «переводитися» на інші спеціальності.

Видатні науковці завжди надавали важливого значення експерименту, оскільки хімія – це експериментальна дисципліна. Так, ще М.В. Ломоносов вказував на вмиле поєднання теоретичного й експериментального навчання. Про значення дослідів у навчанні хімії він писав: «Один дослід я ставлю вище, ніж тисячу думок, породжених лише уявою» [6, с.125]. Широко використовував у навчанні різні види хімічного експерименту Д.І. Менделєєв. Він вважав, що «досліду, звичайно, не можна віддавати перевагу над законами й умовиводами, але не варто забувати, що дослід лежить в основі законів і міркувань хімії» [7, с.382].

Заочні форми освіти, у тому числі й дистанційне навчання, у першу чергу стикаються саме з цією проблемою – проблемою організації та проведення хімічного експерименту. Неможливо вивчити будь-яку хімічну дисципліну не вміючи використовувати хімічного посуду, не провівши жодного експерименту, не дослідивши властивостей жодної речовини. А як дистанційно вивчити аналітичну хімію? А решту хімічних наук? Звичайно, можна вивчити теоретичний матеріал, переглянути демонстрацію дослідів у віртуальній лабораторії. Саме тому, вивчення дисциплін хімічного циклу у вищому навчальному закладі має бути наочним і ґрунтуватись на експерименті. З метою оптимізації навчального хімічного експерименту в рамках сучасного лабораторного заняття ефективним і доцільним є використання мультимедійних електронних ресурсів, які забезпечують можливість віртуального експерименту.

Ряд дослідів можна провести вдома, оскільки вони не вимагають використання важкодоступних речовин і безпечні для початківця експериментатора. Однак у переважній більшості випадків студенти повинні мати справу або з агресивними речовинами (концентровані сульфатна, хлоридна, нітратна кислоти, луги), або з отруйними (бензальхлорид, мідний купорос, галантамін, солі ванадію, солі берилію, більшість органічних речовин тощо). Так з'являється ще одна проблема дистанційного навчання хімії – проблема безпеки [2].

Якщо ми хочемо знищити прагнення студентства до вивчення хімії як науки, досить прибрати з курсу те, що зазвичай називають лабораторно-практичною частиною: демонстраційний та навчальний лабораторний експеримент, «який є своєрідним використанням у навчанні експериментального методу, широко вживаного в науці для розкриття закономірних зв'язків і відносин речовин, для вивчення сутності хімічних процесів і умов їх перебігу. Експеримент є одночасно і способом добування знань і видом практики, яка підтверджує їх істинність» [2]. Окремо варто згадати не навчальний, а науковий експеримент, котрий є невід'ємною частиною професійної підготовки фахівців» [5, с. 391].

У Законі України «Про вищу освіту» зазначається, що наукова і науково-технічна діяльність у вищих навчальних закладах є невід'ємною складовою освітньої діяльності з метою інтеграції наукової, навчальної і виробничої діяльності в систему вищої освіти [3]. Вищі навчальні заклади, виконуючи соціальне замовлення суспільства, мають сформулювати у молодих фахівців інтерес до творчих наукових досліджень, навчити ефективних методів цієї роботи. Науково-дослідна діяльність студентів вищих навчальних закладів здійснюється за такими напрямками: 1) науково-дослідна робота, що є невід'ємним елементом навчального процесу і входять до навчальних планів, навчальних програм як обов'язкова для всіх студентів; 2) науково-дослідна робота, що здійснюється поза навчальним процесом у межах студентських науково-технічних товариств (СНТТ) – у гуртках, проблемних групах (лабораторіях) тощо; 3) науково-організаційні заходи: семінари, конкурси [11, с. 27].

Науково-дослідна діяльність у межах навчального процесу є обов'язковою для кожного студента і охоплює майже всі форми навчальної роботи: 1) написання рефератів за науковою літературою з конкретної теми; 2) виконання лабораторних, практичних, семінарських та самостійних завдань, контрольних робіт, що містять елементи проблемного пошуку; 3) виконання нетипових завдань дослідницького характеру в період виробничої практики; 4) розробка методичних матеріалів з використанням дослідницьких методів; 5) підготовка і захист курсових, дипломних та магістерських робіт, пов'язаних з проблематикою наукових досліджень кафедр [9].

Висновок. Тому, щоб сформувати повноцінні хімічні знання, необхідно поєднувати теорію, віртуальний лабораторний практикум з традиційними лабораторно-хімічними заняттями, де студенти (майбутні вчителі хімії) матимуть змогу провести хімічний експеримент та у майбутньому продемонструвати його учням. У процесі такої роботи активізується діяльність кожного студента. Посилення частки індивідуальної навчальної діяльності студентів спонукає їх до пошуку та аналізу нової інформації, стимулює їх вміння в структуризації навчального матеріалу, а, отже, навчає виділяти головне, розставляти

акценти та зміцнює логіку. Сучасному суспільству потрібна масова якісна освіта, яка спроможна забезпечити зростаючі вимоги до споживача та виробника матеріальних і духовних благ. Тому при підготовці спеціалістів-хіміків необхідно уміло поєднувати дистанційну та традиційну освіту.

Список використаної літератури

1. Высокоинтерактивный мультимедиа-контент по химии для системы среднего общего и профессионального образования / М. Н. Морозов, В. Э. Цвирко, А. И. Винокуров, Р. И. Винокурова // Инновационные процессы в химическом образовании : III Всерос. науч.-практ. конф., 12-15 окт. 2009 г. : материалы. – Челябинск: Изд-во Челяб. гос. пед. ун-та, 2009. – С. 137-140.
2. Журинов А. А. Дистанционное обучение химии [Электронный ресурс] / А. А. Журинов // Вопросы Интернет-образования. – М. : Федерация Интернет-образования, 2004. – Режим доступа : <http://www.mediaeducation.ru/publ/jurin8.htm>.
3. Закон України про вищу освіту // Законодавство України про освіту. Збірник законів. – К. : Парламентське вид-во, 2002. – С.112-155.
4. Іващенко Р. П. Переваги та недоліки дистанційного навчання / Р. П. Іващенко // Вісник Черкаського університету. Серія : Педагогічні науки. – Черкаси, 2008. – Вип. 125. – С. 62-66.
5. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / Кузьмінський А. І. – К. : Знання, 2005. – 486 с.
6. Ломоносов М. В. Полное собрание сочинений / Ломоносов М. В. – М. – Л.: Академия наук СССР, 1950. – Т. 1. – 619 с.
7. Менделеев Д. И. Основы химии / Менделеев Д. И. – [13-е изд.] – М. – Л.: Госхимиздат, 1947. – Т. 1. – 621 с.
8. Пахолко С. А. Стан впровадження дистанційної освіти в Україні / С. А. Пахолко // Вісник Черкаського університету. Серія : Педагогічні науки. – Черкаси, 2009. – Вип. 155. – С. 89-95.
9. Речицький О. Н. Науково-дослідницька діяльність студентів на базі лабораторії органічного синтезу / О. Н. Речицький, С. Ф. Решнова // Розвиток наукової творчості майбутніх учителів природничих дисциплін : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – [за ред. М. В. Гриньової]. – Полтава: Астрія, 2007. – С. 356-357.
10. Татарчук Г. М. Институционализация дистанционного обучения: социологический аспект / Г. М. Татарчук // Образование. – 2000. – № 1. – С. 63-72.
11. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник / В. М. Шейко. Н. М. Кушнаренко. – [5-те вид., стер.]. - К. : Знання, 2006. – 307 с.

Одержано редакцією 11.07.13

Прийнято до публікації 16.07.13

Анотація. В статті розглядається питання про одну з найновіших технологій навчання - дистанційне навчання. Автор розкриває сутність дистанційного навчання при вивченні дисциплін хімічного циклу в вищих навчальних закладах України.

Ключевые слова: дистанційне навчання, хімія, досвід, викладач, студент, експеримент.

Summary. This article discusses one of the latest learning technologies - distance education. The author reveals the essence of e-learning courses in the study of the chemical cycle in higher educational institutions of Ukraine. To form a complete chemical knowledge to combine theory virtual laboratory practice with traditional chemical laboratory classes, where students (future teachers of chemistry) will be able to carry out a chemical experiment and in the future to show his disciples. In the course of this work active work of each student. Increasing the share of individual learning activities students encourages them to search and analyze new information stimulates their skills in structuring the learning material and, therefore, teaches allocate importantly, to place accents and enhances logic. Modern societies need massive quality education in a position to provide the growing demands of the consumer and the manufacturer of material and spiritual wealth. Therefore, the training of specialists, chemists must skillfully combine traditional and distance education.

Key words: distance education, chemistry, research, professor, student experiment.

УДК 377.091.2:811

Цимбрило С.М.

ДИДАКТИЧНІ УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті обґрунтовано доцільність забезпечення зв'язку між загальною середньою, професійно-технічною, вищою та післядипломною освітою у процесі вивчення іноземної мови, проектування нових технологій та методик навчання, створення умов для мотивації навчання на кожному ступені. Визначено сукупність дидактичних умов реалізації технологій навчання іноземних мов у системі неперервної освіти.

Ключові слова: неперервна освіта, дидактичні умови, технології навчання, вивчення іноземних мов.

Постановка проблеми. Аналіз різноманітних підходів до класифікації технологій навчання в педагогіці свідчить про те, що ця проблема актуальна, складна і не має на